

पुणे महानगरपालिका कर्मचाऱ्यांचे मुखपत्र

कल्याणवार्ता

• अंक : ४१ • मे २०१४ • पृष्ठे ४

इंटरनेट आवृत्ती - www.punecorporation.org

पुणे महानगरपालिका अधिकारी/सेवकांच्या पाल्यांनी माध्यमिक आणि उच्च माध्यमिक (इयत्ता दहावी आणि बारावी) परीक्षांमध्ये उत्तुंग यश प्राप्त केले आहे.

उत्तीर्ण सर्व पाल्यांचे कामगार कल्याण निधीमार्फत हादिक अभिनंदन व त्यांच्या भावी कारकिर्दीच्या वाटचालीस शुभेच्छा.

माहे मे, २०१४ सेवापूर्ती समारंभ संपन्न

दि.३१/५/१४ रोजी छत्रपती शिवाजी सभागृह येथे मे, १४ मधील सेवानिवृत्त अधिकारी/

महिऱ्यात एकदम १०९ सेवक सेवानिवृत्त होत असल्याने महानगरपालिकेत कार्यालयीन कामकाजात खूप मोठी पोकळी निर्माण होणार असल्याची खंत व्यक्त केली. सेवानिवृत्त सेवकांनी मिळालेल्या पैशाचा विनियोग चांगला करावा, सेवानिवृत्तीनंतर समाजप्रबोधनपर कायदा मन रमवावे, कुटुंबासमवेत पुढील काळ आनंदाने व्यतित करावा, राहिलेल्या सर्व अपूर्ण इच्छा पूर्ण कराव्यात अशा शुभेच्छा दिल्या. त्याचबरोबर सामाजिक उपक्रमात आपल्या ज्ञानाचा, अनुभवाचा उपयोग करावा याबाबत मार्गदर्शन करून सर्वांना निरोगी आरोग्य लाभवे, अशी इच्छा व्यक्त केली.

सेवानिवृत्तांपैकी श्री. रविंद्र कांबळे, सहाय्यक अभियंता, झोनिपु कार्यालय यांनी आपले मनोगत व्यक्त केले. पुणे महानगरपालिका ही भारतातील एक अग्रगण्य व नामांकित महानगरपालिका आहे. संपूर्ण भारतात सर्वप्रथम पुणे महानगरपालिकेने सफाई सेवकांना निवासस्थाने उपलब्ध करून दिली. झोनिपु कार्यालयमार्फत सदर योजना राबविली असल्याने या स्तुत्य उपक्रमामध्ये आपला खारीचा वाटा असल्याचा अभिमान असल्याचे त्यांनी सांगितले.

यांनंतर सर्व सेवानिवृत्तांना स्मृतिचिन्ह, शॉल व गुलाबपुष्प देवून गौरविण्यात आले. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन श्री. नितीन केंजळे यांनी व आभार प्रदर्शन श्री. दिलीप बागल यांनी केले.

केली. सेवानिवृत्तांनी आपल्या हातून पुढील आयुष्यात अधिक चांगले काम करण्याचा प्रयत्न करावा असे सांगितले.

मा. ओमप्रकाश बकोरिया यांनी सर्व सेवानिवृत्तांचे त्यांनी केलेल्या सेवेबद्दल कौतुक केले. सेवानिवृत्तीनंतर सर्व सेवकांनी आपल्या आरोग्याची काळजी घ्यावी. सेवेत असताना मिळणारे वेतन व सेवानिवृत्तीनंतरचे निवृत्ती वेतन यामध्ये फार तफावत असल्याने सेवकांना आर्थिक अडचणींना तोंड द्यावे लागते. त्यामुळे संबंधित खात्याने सेवानिवृत्त सेवकांचे पेन्शन प्रकरणे व इतर देय रकमा तातडीने मिळणेबाबत कार्यवाही करावी असे सांगून सर्व सेवानिवृत्तांना पुढील आयुष्यासाठी शुभेच्छा दिल्या.

मा. बापूसाहेब कर्णे यांनी मार्गदर्शनामध्ये सेवानिवृत्त सेवकांना पुढील आयुष्यासाठी शुभेच्छा दिल्या.

मा. सुनिल गायकवाड यांनी या

सेवकांसाठी सेवापूर्ती समारंभ आयोजित केला होता. यामध्ये १०९ सेवानिवृत्तांचा सत्कार करण्यात आला. समारंभासाठी मा. बापूसाहेब कर्णे, अध्यक्ष, स्थायी समिती, मा. सुनिल गायकवाड, उपमहापौर, मा. ओमप्रकाश बकोरिया, अतिरिक्त महापालिका आयुक्त (ज), मा. शिवाजी दौंडकर, सल्लागार (कामगार), मा. नितीन केंजळे, कामगार कल्याण अधिकारी, मा. दिलीप बागल, अध्यक्ष, पीएमसी सव्हॅट को.ऑ. अर्बन बँक, मा. बाबा शेख, सचिव, सेवानिवृत्त सेवक संघ हे उपस्थित होते.

सुरवातीस मा.दौंडकर यांनी उपस्थितांचे स्वागत करून सेवापूर्ती समारंभ आयोजनाची भूमिका विषद

पुणे महानगरपालिकेमध्ये जागतिक परिचारिका दिनाचे आयोजन

फ्लोरेन्स नाईटिंगेल यांचे स्मरणार्थ दरवर्षी १२ मे हा दिवस जागतिक परिचारिका दिन म्हणून साजरा करण्यात येतो. या वर्षीचे

श्रीमती आशाळता लाखे, श्रीमती वनिता कांदणे, श्रीमती मंजुषा दिक्षित, श्रीमती वेदिका जोशी, श्रीमती संजीवनी कांबळे, श्रीमती चित्रा शिंदे, श्रीमती तनुजा रावळ, श्रीमती नलिनी बोंगाळे यांचा सत्कार करण्यात आला. सेवानिवृत्त परिचारिकांचा डॉ. अंजली साबणे व डॉ. सुनिल तोरे यांचे हस्ते सत्कार करण्यात आला.

रुग्णालयातील रुग्ण व डॉक्टर यामधील अतिशय महत्वाचा दुवा म्हणजे परिचारिका होय. रुग्णांवर उपचार चालू असताना रुग्णांची मनस्थिती, आजारपण, कोट्ट बिक परिस्थिती, शारीरिक व्याधी, दैनंदिन उपचार या सर्वांची योग्यरित्या सांगूड घालून रुग्णांसमवेत चर्चा करून

जागतिक परिचारिका दिनानिमित्त पुणे महानगरपालिका आरोग्य विभागाच्या वतीने दि.१२/५/२०१३ रोजी कमला नेहरु रुग्णालय येथे विविध कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमासाठी प्रमुख पाहुणे म्हणून इंडियन मेडिकल असोसिएशनचे डॉ. अरुण हळवे उपस्थित होते. तसेच, डॉ. अंजली साबणे, उप सचिवटणीस, पुणे मनापा कामगार युनियन, श्री. चंद्रकांत निंबाळकर, प्रशासकीय अधिकारी, न्यू इंडिया इन्स्युरन्स, डॉ. सुनिल तोरे, कमला नेहरु हॉस्पिटलचे प्रमुख डॉ. भरतन, इंडियन मेडिकल असोसिएशन चे सहासचिव डॉ. आर.के.दिनकर, सचिव डॉ. संजय पाटील तसेच आरोग्य विभागातील डॉक्टरस, परिचारिका मोठ्या प्रमाणावर उपस्थित होत्या.

आपुलकी व प्रेमाने रुग्णास व्याधीमुक्त करणेकरिता आपल्या अडचणी, प्रश्न, कामातील अडथळे सर्व दूर ठेवून परिचारिका आपले सर्व कौशल्य पणाला लावून रुग्णसेवा करीत असते. हे खरे सेवेचे व कौशल्याचे त्यांचे काम असते. त्यामुळे डॉक्टर व रुग्ण यामधील महत्त्वपूर्ण घटक म्हणून परिचारिकांना अतिशय महत्त्व असल्याचे डॉ. अरुण हळवे यांनी आपल्या मार्गदर्शनामध्ये सांगितले.

परिचारिका दिनानिमित्त कुटुंब कल्याण व सेवेतील अनुभव या विषयावर आधारित वक्तृत्व स्पर्धांचे आयोजन करण्यात आले होते. सदर स्पर्धेमधील यशस्वी स्पर्धकांचाही या प्रसंगी सत्कार करण्यात आला.

सदर कार्यक्रम यशस्वीरित्या पार पाडण्यासाठी श्रीमती आशा डिखळे, श्रीमती रजनी बनसोडे व श्रीमती तनुजा रावळ यांनी विशेष परिश्रम घेतले.

कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन श्रीमती श्रद्धा मणियार यांनी तर आभार प्रदर्शन श्रीमती लिना मिसाळ यांनी केले.

गुणवंत पाल्यांचा सत्कार

कामगार कल्याण निधीतर्फे सभासद सेवकांच्या इयत्ता दहावी व बारावी परीक्षांमध्ये ६५% किंवा त्यापेक्षा जादा गुण प्राप्त केलेल्या गुणवंत पाल्यांचा सत्कार माहे जुलै २०१४ मध्ये आयोजित करण्यात येणार आहे. सबब, निधीच्या सर्व सभासद सेवकांनी सल्लागार (कामगार) कार्यालयाकडे दिनांक ११/७/२०१४ पर्यंत

साक्षात्कृत गुणपत्रिका व माहे एप्रिल, २०१४ मधील कामगार कल्याण निधी कपातीच्या वेतन पावतीसह मा. खातेप्रमुखांच्या मार्फत अर्ज करावा किंवा आवश्यक वाटल्यास जादा माहितीसाठी सल्लागार (कामगार) कार्यालयाकडे संपर्क साधावा.

मनपा कर्मचाऱ्याचा प्रामाणिकपणा

दि.२८/५/१४ रोजी श्री.नाईक बालेवाडी नाक्यावर कार्यरत होते. कामावर आल्यानंतर दु.२.१० वाजता नाक्याच्या परिसरात त्यांना एक रबर लावलेला नोटांचा बंडल दिसून आला. त्यांनी तो उचलून कोणाचा आहे याचा शोध घेण्यास सुरुवात केली. त्यांना कोणीही आढळून आले नाही.

साय.३.४ वाजता दोन अनोळखी व्यक्ती काहीतरी शोधण्याच्या प्रयत्नात अस्वस्थ असलेल्या त्यांना दिसल्या. सदर व्यक्ती नाक्यातून पास करून निघणाऱ्या वाहनांना अडवून शिवापूर येथे सोडण्याची विनंती करीत होत्या. श्री.नाईक यांनी त्यांची चौकशी केली असता त्यांचे पैसे गहाळ झाले

असल्याचे त्यांनी सांगितले. मात्र त्यांनी सांगितलेली रक्कम व श्री.नाईक यांना मिळालेली रक्कम यात तफावत होती. परंतु त्यांनी सांगितलेल्या खुणा या खऱ्या होत्या. नंतर पैसे त्यांचेच असल्याची खात्री पटल्यानंतर श्री. चंद्रकांत बावधनकर, ज्युनिअर ग्रेड लेखनिक यांना बोलावून त्यांचे हस्ते रु.३०,४००/- सदर व्यक्तीकडे सुपूर्त केले. आपली हरवलेली रक्कम परत मिळाल्याचे पाहून त्यांच्या डोळ्यात आनंदाश्रू तरळले.

श्री.नाईक यांच्या प्रामाणिकपणाची दखल घेवून दैनिक सकाळ व दैनिक प्रभात या वर्तमानपत्रांनी त्यांचे कौतुक केले.

पुणे महानगरपालिकेच्या बालेवाडी जकात नाका येथे शिपाई या हुद्यावर कार्यरत असलेले श्री. राजेश रघुनाथ नाईक यांच्या प्रामाणिकपणाचे दर्शन नुकतेच झाले.

पंढरीचा वारकरी

जाईने गे मागे तथा पंढरपुरा। भेटेन माहेरा आगुलिया या श्रद्धेने पंढरीला माहेर मानणारे वारकरी जेष्ठ महिना आला की पंढरीच्या भेटीसाठी व्याकुळ होतात.

विठुरायाला भेटायला अतुर, उन, वारा, पाउस यांची तमा न बाळगणाऱ्या वारकरींचे एकमेव दैवत श्री पांडुरंग. महाराष्ट्रातीलच नव्हे तर संपूर्ण भारतातील अठरापगड जातींचे सर्व थरांतील सर्व वयाचे लोक जातीभेद, वर्णभेद व वंशभेद विसरून एकत्र आलेले कोठे पहावयाचे असतील तर ते या पंढरीच्या वारीतच!

लाखो वारकरी पायी वारीने पंढरपुरला जातात. दरवर्षी आषाढी, कार्तिकी, चैत्री, माघी एकादशीला पंढरपुरची वारी म्हणजे यात्रा करतो तोच वारकरी. तरीदेखील यात्रा व वारी यात फरक आहे. यात्रेला ठराविक कालावधी निश्चित नसतो. पण वारी ही निरपेक्षपणे आयुष्यभरच नव्हे तर वंशाचे व्रत म्हणून अखंडपणे चालविली जाते. एवढेच नव्हे तर काशी, तिरुपती, चारधामला जाणारे यात्रिक, भाविक यांना यात्रेकरू म्हणतात. तर वारीला जाणाऱ्यांना वारकरी संबोधतात.

महाराष्ट्रात जशी आषाढी वारी व कार्तिकी वारी तशीच चैत्री व माघी ही कर्नाटकातील वारकऱ्यांची वारी. अतीव श्रद्धा व त्या श्रेध्दला काटेकोर नियोजन व कार्यक्षम व्यवस्थापन यांची सक्षम जोड म्हणजे आषाढीची पायवारी. श्री क्षेत्र आळंदीपासून निघून श्री क्षेत्र पंढरीस पोचेपर्यंत पालखी सोहळ्यात किमान ३ ते ४ लाख लोक सहभागी होतात. त्यामुळे जवळजवळ एखादे शहर फिरत असल्यासारखे वाटते.

निवृत्तीनाथ, ज्ञानेश्वर, सोपान, मुक्ताबाई या चार भावंडांच्या योगसिध्दीची कथा सर्वांना माहितच आहे. सन्याशाची पोरे म्हणून चार

भावंडांना फक्त निर्भत्सनाच वाटायला आली. परंतु त्यांनी सृष्टीने न पेटता या मनुष्याजातीला प्रगल्भ करणाऱ्या मानवतावादाची व अध्यात्मिक उन्नतीच्या तत्वज्ञानाचा ध्वज अखेरपर्यंत फडकत ठेवला.

प्रत्येक दिंडी म्हणजे विशाल अशा पालखी सोहळ्याचे लघुरूपच. या पालखी सोहळ्यात सर्वात पुढे चालणारा श्री माउलींचा अश्व हा श्री शितोळे सरकार यांचे अंकली-बेळगाववरून श्रीक्षेत्र आळंदीस परंपरेनुसार पायीच आणला जातो.

ज्ञानबा तुकाराम म्हणत या वारकऱ्यांचा चालत असताना म्हणायचा अभंगाचा क्रम व नियम ठरलेला असतो. वारीसाठी वारकऱ्यांच्या दिंडीसमवेत गात, नाचत, गर्जत पायी पंढरपुरला जाण्याचा सुखानंद जीवन धन्य करणारा अनुभव आहे.

या पंढरीच्या वारीला प्राचीन इतिहास व परंपरा आहे. पंढरीच्या वारीचा उल्लेख असलेले चौथ्या व पाचव्या शतकातील ताम्रपट उपलब्ध आहेत. तसेच संत ज्ञानदेवकृत अभंगांत कागदोपत्री ठोस आधार मिळतो.

या वारीचे सर्वात मोठे आकर्षण म्हणजे रिंगण. या रिंगणाचे दोन प्रकार आहेत. गोल व उभे. वारी साहेळ्यात ३ उभी व ४ गोल रिंगणे होतात.

वारि हे महाराष्ट्राचे सांस्कृतिक ऐश्वर्य, वैभव आहे. हा शेकडो वर्षांचा प्राचीन इतिहास व वैभवशाली परंपरा अनेक घराण्यांमध्ये अनेक पिढ्यांनू पिढ्यां चालत आलेली आहे. पंढरीची वारी आहे माझे घरी असे अभिमानाने सांगणारी हजारी घराणी महाराष्ट्रात व महाराष्ट्राबाहेर आहेत.

ध्येयप्राप्तीसाठी नियोजन, व्यवस्थापन, इच्छाशक्ती यांची आवश्यकता

जगामध्ये बदल करून आभाळात झेप घेवून इतिहास घडविणाऱ्या महान माणसांनी आपले ध्येय पूर्ण केले. परंतु त्या ध्येयाचे नियोजन, व्यवस्थापन आखून जगाचा चेहरा मोहरा बदलण्यासाठी निश्चित असा कार्यक्रम हाती घेतला. एखाद्या व्यक्तीची ध्येयप्राप्तीची इच्छाशक्ती प्रखर असते. असाध्य ते साध्य करण्याची प्रचंड उर्मी, अंतःकरणात दाटलेली असते. यशाच्या दिशेने त्या व्यक्तीची चाललेली वाटचाल असते.

पायाने चालणारी माणसे फक्त जमिनीवरूनच चालत राहतात, मात्र योग्य नियोजन करून बुध्दीने चालणारी माणसे अपंगात्वावरही मात

करून आभाळात झेप घेवून इतिहास घडवितात. अमेरिकेतील एक बुध्दिमान व्यक्तिमत्त्व रिचर्ड बायर्ड यांनी लहानपणापासून उत्तर ध्रुवावर जाण्याचे ध्येय वयाच्या बाराव्या वर्षी ठेवले. उत्तर ध्रुवावर थंडीत राहण्याची सवय व्हायला हवी म्हणून हिवाळ्यात कमीत कमी कपडे घालून, तो त्या थंडीचा सराव करीत असे. पुढे एका मोठ्या अपघातात त्याचा पाय मोडला आणि तो पायाने अपंग झाला. ध्येयप्राप्तीची इच्छाशक्ती इतकी जबरदस्त होती की, त्याही परिस्थितीत तो विमान चालवायला शिकला. हे सगळे घडेपर्यंत उत्तर ध्रुवावर दुसरी कोणी व्यक्ती जावून आली

सध्याची पिढी आणि मागील पिढी यामध्ये भरपूर तफावत जाणवत आहे. पण ही तफावत सर्वांच्या बाबतीत दिसून येईल व सर्वांच्या चुन्या आठवणी जाग्या होतील. आपण लहान असताना सकाळ संध्याकाळ घरात श्लोक, स्तोत्रे म्हणून घेतली जात होती. उदा. सदा सर्वदा, शुभंकरोती, इत्यादी. पण आजकाल आईवडिल दोघेही नोकरी करतात. ते सकाळी घरातून निघाले की पुन्हा रात्री घरी परततात. त्यामुळे मुलांकडून हे म्हणून घ्यायला वेळच मिळत नाही. कोणी नातेवाईक घरी आले किंवा आपण एखाद्या नातेवाईकाकडे गेले की ते कविता, गाणी, नाच वगैरे येत का विचारायचे, त्यावेळी बडबडगीते म्हणत असू, नाच रे मोरा सारख्या गाण्यावर नाच करून दाखवत असू. पण आता तीच परिस्थिती बदलली आहे. मुले गाणी म्हण किंवा नाच करू असे म्हणल्यावर मुनी आणि शौला यासारख्या गाण्याशिवाय त्यांना काही आठवतच नाही आणि आपण किती सुंदर नाच केला किंवा गाणे झाले म्हणून टाळ्या वाजवतो. थोडे मोठे झाल्यावर अंगापात किंवा मैदानात जे खेळ खेळायचे त्यातील काही खेळ जे परदेशातून भारतात आले ते आताची मुले कॉम्प्युटर, लॅपटॉप, आयपॅडवर खेळतात. लॅपटॉप, सूरपारंब्या, तळ्यात-मळ्यात, लंगोरी, गोट्या, विष अमृत हे खेळ तसेच मैदानी खेळाबरोबरच बैट्टे खेळ उदा. सापशिडी, ल्युडो, काचा कवड्या आणि बरेच बारीकसारीक खेळ हे आजच्या मुलांना माहित देखील नाहीत. तसेच, या प्रकारच्या खेळातून व्यायामही चांगला होत असे आणि बुध्दी ही तल्लख होत होती. त्या काळी व्यायाम हा प्रकार वेगळाच होता. जोर, उठाबश्या, दोरीउड्या, सूर्यनमस्कार, धावणे असे व्यायाम आम्ही करत होते. आता व्यायाम म्हटले कि डम्बेल्स घ्यायचे, मशीन वर धावायचे, वजन उचलायचे म्हणजे झाले.

त्यावेळी आहार हा ही खूप पौष्टिक असे. आजकालची मुले फक्त जाहिरात बघून नुडल्स खा कुठे पास्ता खा, अजून बाकीचे फास्टफूड खा असे करतात. त्यावेळी नाश्ता केला तरी तो शरीराला चांगला असे उदा. पोहे, शिरा, उन्मा आणि हे

होती. उत्तर ध्रुवावर जाण्याचे ध्येय अपूर्ण राहिले. पण रिचर्ड दक्षिण ध्रुवावर पहिला प्रवाशी म्हणून १९९९ साली जावून आला. रिचर्ड बायर्ड यांनी अपंगात्वावर मात करून जीवनातील ध्येयाचे बालपणापासूनच नियोजन केले. संकटावर मात करण्याची जिद्द पाहून अमेरिकेच्या सरकारने त्याला अंडमिरल म्हणून सैन्यात मानाचे पद दिले.

मागील पिढी आणि आजची पिढी

शक्यतो रोज नसायचे. रोज सकाळी गरमगरम भाकरी त्यावर मस्त तुप मीठ लावून खायचो. तसेच, रोजचा आहार पण सकस होता. डावा उजवा सगळा रोजच्या रोज पानात असे उदा. चटण्या, कोंशिबीर, लोणचे, इत्यादी. त्यामुळे शरीराला लागणारी जीवनसत्व व्यवस्थितरित्या मिळत होती. याचा परिणाम म्हणजे शरीराचीही वाढ खूप चांगली होत असे.

त्यावेळची शिक्षणपध्दती पण वेगळी होती. रोज सकाळी प्रार्थना, मग तास सुरु होत असत. शाळा सुटताना परत शेवटी प्रार्थना, वंदे मातरम असायचे. यातून देशप्रेम, राष्ट्रभक्ती मोठ्या लोकांचा आदर यासारख्या गोष्टी शिकायला मिळायच्या. यातील बऱ्याच गोष्टी सध्या लुप्त झाल्या आहेत. त्यावेळचे शिक्षकही खूप काटेकोर होते. मला शिक्षकाने मारले ती तक्रार घेवून जर घरी गेलो तर घरात दोन रट्टे मिळायचे. मग का मारले हे विचारले जायचे.

आजकाल मुलेच शिक्षकांना मारतात वर त्यांचे पालक त्यांना काहीच बोलत नाहीत. मुलांवर अभ्यासाचा प्रचंड ताण टाकला जातो. त्यात पालकांचा दोष नाही. आहे ही यंत्रणा चुकीच्या पध्दतीने काम करत आहे. जर या स्पर्धेच्या युगात मुलांना टिकायचे असेल तर हे सर्व करावे लागते. मुलांच्या दमराचे ओझे हे त्यांच्या वजनापेक्षा जास्त आहे. पण हे सर्व करताना त्यांचे बालपण कुठेतरी हरवले जात आहे हे कुणाच्या लक्षात येत नाही. पालकांना आपण घेतलेले कष्ट फक्त दिसतात पण जे बालपण आपण जगलो ते आजकालच्या मुलांना जगायला मिळतं की नाही हे कोणी पाहत नाही. आज शाळा सुरु झाली की सकाळी क्लास नंतर शाळा, मग पुन्हा संध्याकाळी क्लास, ज्या दिवशी सुट्टी असेल तेव्हा सुट्टीचे क्लास वेगळे. बरं शाळेला सुट्टी पडले तेव्हा ते क्लास वेगळे, वेगळी वेगळी शिबिरे यात मुलांना बालपण काय असते हेच कळत नाही, त्यांना बालपण म्हणजे एक शिक्षा वाटू लागली आहे. एवढे करून जेवढे व्यवहार ज्ञान त्यांना मिळाले पाहिजे ते मिळतच नाही. उदा. माझ्या आधीची पिढी अजूनही आकडेमोड करताना तोंडी करते आणि मी कागद पेन किंवा कॅल्क्युलेटरचा वापर करतो. पण हे ही तेवढेच खरे

कि मी जितकी आकडेमोड तोंडी करू शकतो तेवढी आजकालची मुले करू शकतील की नाही ती शंका आहे. आजकाल शाळेत जाणाऱ्या लहान लहान मुलांकडे महागडे मोबाईल, गाड्या दिसून येतात.

अजून बरेच काही लिहिण्यासारखे आहे पण काही महत्त्वाच्या मुद्द्यांवर सारांश खालीलप्रमाणे आहे :

१. संस्कार : मुलांना चांगल्या संस्काराची गरज खूप आहे. जर का लहानपणीच चांगले संस्कार मुलांवर झाले तर ते त्यांना भविष्यातही उपयोगी पडतात. ८-१५ दिवस वर्षातून किंवा सहा महिन्यातून मुलांना संस्कार शिबिरात पाठवले म्हणजे त्यांच्यावर संस्कार होत नाहीत, ते रोजच्या जीवनात आचरणात आणायचे लागतात. त्यामुळे आपल्या मुलांना योग्य संस्कार होत आहेत कि नाही याची काळजी प्रत्येक पालकाने घेणे जरूरीचे आहे.

खेळ/व्यायाम : खेळ व व्यायाम यामुळे आपले शरीर घडते. योग्य नियोजन करून मुलांना त्याचे फायदे सांगितले तर ते त्यांच्यासाठी उत्तम होते. प्रत्येक खेळातून काहीतरी शिकण्यासारखे आहे. तसेच जो व्यायाम केला जातो तो जन्मभर त्यांना उपयोगी पडेल याचा विचार केला पाहिजे. यामुळे आपले पारंपरिक खेळ जतन केले जातील आणि यांचा उपयोग मुलांच्या आयुष्यात नक्की होईल.

३. आहार : जो आहार मुलांना मिळाला पाहिजे तो आजकाल मिळत नाही. त्यामुळे आपल्या शरीरातील रोग प्रतिकारक शक्ती कमी होत चालली आहे. जर का सकस आणि चौरस आहार आपल्याला मिळाला तर आरोग्य निरोगी राहण्यास मदत होते.

४. शिक्षण : जे आज शिक्षण दिले जात आहे त्यामुळे मुलांच्यावर मानसिक ताण वाढत आहे. त्यांच्या वयाच्या मानाने ते ओझे त्यांना पेलणे अवघड जात आहे, याचाही कुठेतरी विचार झाला पाहिजे. त्यांच्या अभ्यासाचे योग्य नियोजन करता आले पाहिजे. त्यांना व्यवहार ज्ञान शिकवायचा प्रयत्न केला पाहिजे. सौप्या शब्दात शिकविण्यासाठी प्रयत्न केला पाहिजे. जेणकरून त्यांना अवघड जाणार नाही, लगेच समजेल.

ध्येयप्राप्तीसाठी जबरदस्त इच्छाशक्ती हवी. अंतःकरणात तळमळ हवी. ध्येयप्राप्तीसाठी अपंगात्वावर, परिस्थितीवर मात करण्यासाठी तयारी हवी. आपण विहिरीत लगेच उडी मारू शकतो, मात्र बाहेर येण्यासाठी हातपाय हलवावे लागतात. पोहावे लागते, काठावर येवून कठीण पायऱ्या चढाव्या लागतात. जे विहिरीचं तेच ध्येयाचं

असतं. ध्येयप्राप्तीसाठी योग्य पायऱ्या पार करूनच जीवनात उभं राहावं लागतं. दुर्बल, अपंग व्यक्ती जेव्हा उच्च ध्येय समोर ठेवून वावरू लागतात तेव्हा त्यांच्यात धाडस व साहस हे गुण निर्माण होतात. जगात दुर्बल आणि अपंग व्यक्ती तीच आहे ज्या व्यक्तीकडे ध्येय नाही. ध्येय नसलेला मनुष्य म्हणजे मंदिर सुंदर आहे. पण देव्हारा रिकामाच आहे.

जागतिक परिचारिका दिन

स्त्री म्हणजे सेवा. सेवा म्हणजे कोणासाठी तरी अपेक्षेविना केलेले समर्पण. समर्पणात सेवेचा अंतर्भाव असतो. सेवा ही जीवनातील सर्वश्रेष्ठ आचार आहे. यामागे सात्विक आचार विचारांचा झरा अंतःकरणापासून वहात असतो.

सौ. तनुजा रावळ
आरोग्य कार्यालय

दयेची देवी, जखमी सैनिकांची संरक्षिका आणि रुग्णसेवेची देवता म्हणून जगभर ज्या महान स्त्रीचे नाव घेतले जाते ती म्हणजे फ्लोरेन्स नाईटिंगेल होय. एक आदर्श परिचारिका.

१२ मे हा दिवस जगातील सर्व रुग्णालयांमधून जागतिक परिचारिका दिन म्हणून साजरा केला जातो. हा दिवस फ्लोरेन्स नाईटिंगेल यांचा जन्मदिवस होय. १२ मे १८२० रोजी इटलीतील फ्लोरेन्स येथे त्यांचा जन्म झाला. त्यांनी ग्रीक, लॅटीन, फ्रेंच आणि जर्मन भाषांचे अध्ययन केले. अनेक भाषांचा अभ्यास त्यांनी आयुष्यभर चालू ठेवला.

रुग्णालयात जावून रुग्ण परिचर्या शिकावी अशी त्यांची इच्छा होती. या गोष्टीला घरातून विरोध झाला.

तो विरोध पत्करून त्यांनी रुग्णसेवेचे अध्ययन पूर्ण केले.

सन १८५४ साली रशिया विरुद्धच्या क्रिमीय युद्धातील जखमी सैनिकांची अत्यंत प्रतिकूल परिस्थितीत रुग्ण सेवा करून मृत्यूची संख्या कमी केली. त्यांच्या अथक प्रयत्नांमुळे १८५७ मध्ये लष्कराच्या सैनिकांना अन्न, निवारा, आरोग्य यासंबंधी तपासणी करण्यात आली. इंग्लंडच्या इतिहासात प्रथमच अशी तपासणी करण्यात आली होती. नाईटिंगेलच्या राष्ट्रीय आरोग्य सेवेतील क्रांतीकारक कामामुळे इंग्लंडमधील जनतेमध्ये कृतज्ञतेची लाट निर्माण होवून जनतेने स्वयंस्फूर्तीने निधी उभारून नाईटिंगेल स्कुल फॉर नर्सिसची स्थापना केली. उत्तम दर्जाच्या रुग्ण सेवेबरोबरच उत्तम दर्जाचे रुग्णसेवेविषयी ग्रंथलेखन त्यांनी केले. नोट्स ऑन मॅटर्स अफेक्टिंग दि हेल्थ एफिशियन्सी अॅन्ड हॉस्पिटल अॅडमिनिस्ट्रेशन ऑफ ब्रिटीश आर्मी हा त्यांचा ग्रंथ १८५८ साली प्रसिध्द झाला. ब्रिटीश सरकारने त्यांना ऑर्डर ऑफ मेरिट हा किताब बहाल केला. १९१० साली त्यांचे लंडनमध्ये निधन झाले.

लेडी वुईथ द लॅम्प म्हणून त्या इतिहासात प्रसिध्द आहेत. रुग्णसेवा हीच ईश्वरसेवा होय. या ध्येयध्यासानेच परिचारिका आपले कर्तव्य पार पाडत असतात. शुध्द सेवाभावाच्या उद्देशाने काम करणाऱ्या स्त्रीला परिचारिका असे म्हणतात. सेवाभाव हा जीवनातील सर्वश्रेष्ठ भाव होय. त्यागाशिवाय सेवा करता येत नाही. म्हणून सेवा हा धर्म मानून काम करणाऱ्या तसेच त्यांच्या कार्यांचा गौरव म्हणून पुणे महानगरपालिका आरोग्य विभागातर्फे दरवर्षी १२ मे हा दिवस जागतिक परिचारिका दिन म्हणून साजरा केला जातो.

स्वर्गीय गोपीनाथजी मुंडे यांना भावपूर्ण श्रध्दांजली

अजून होता ओला कुंकुमतिलक कपाळी

प्रेम घालावयाच्या बाकी राहिल्या गळा सत्काराच्या माळा

नुकताच पार पडला राजमान्यतेचा शपथविधी सोहळा

आनंदाने मायभूमीत परतण्याची ओढ मनां

नेत्री अंजन घालूनी प्रतिकक्षा होती सर्वांना

योजिला होता चाहत्यांनी सत्कार समारंभ सोहळा

पण दैवाचा खेळच निराळा कळला न कोणाला

देव देतो पण देवाच्या मनात काही आगळेच

प्रयत्नांना फलश्रुती मिळाली अंतसमयीच

अल्पसंख्यांक असूनही नेतृत्व केले बहुसंख्यांकांचे

कर्तृत्व, नेतृत्व, प्रभावी अमोघ वक्तृत्व अंगीचे

दीर्घ प्रतिक्षेने जे क्षण उजाडले त्याने नेत्री आनंदाश्रू ओथंबले

त्याच आनंदाच्या उच्च शिखरावरील होत्याचे नव्हते घडले

पुष्पमाला उत्सुक होत्या कंठी रुळण्याला

विजयपुष्पमाला पार कंठी नच पडल्या

औक्षण करण्यास निरांजनी होत्या सजल्या

विधीच्या विधानाने त्या औक्षणावाचूनी विज्ञल्या

पुष्पक्राच्या माला सुगंधी कंठाऐवजी कलेवरावरी पडल्या

भरभरून प्रेम करणाऱ्या कार्यकर्त्यांच्या अमूर्त उरे भावना

मराठवाडा, महाराष्ट्रात कमळ झाले पोरके तुम्हांविना

करण्यास उत्सुक हजारा कार्यकर्ते अभिनंदन सोहळा

चातक प्रतिकक्षा होती ह्याचीच सर्वांचीया डोळा

सोहळा झाला न परि संपन्न अभिनंदनाचा

लक्षावधींच्या साक्षीने सोहळा अंत्यविधीचा

माझे नाते फक्त त्यांच्याशी जन्मभूमी व कर्मभूमीचे

अनमोल रत्न होते ते माझ्या मराठवाडा मायभूमीचे

घडले हे सारे आचानक चैतन्याचे बनले कलेवर

लक्ष मुखांतुनी जप गोपीनाथ साहेब नामांचा गजर

लक्षलक्ष नेत्रांना हुंदका झाला बहु अनावर

सांत्वचन करावे कुणी कुणाचे यक्षप्रश्न हाच सर्वासिमोर

ऐसा देह लाभला देहची चंदन झाला

आयुष्य संपले तरी सुगंध मागे दरबळला

मरावे परी कितीरूपे उरावे हा बोल खरा ठरला

साशूनयनांनी अभिषेक अश्रूचा करुनी अखेर निरोप घेतला
अखेरचा हा दंडवत माझा या लोकप्रिय नेत्याला

अलका जोशी,

सल्लागार (कामगार) कार्यालय,

तिचे अभंग, तिची गाथा

सकाळी उठावे। सुसाट सुटावे।

ऑफिस गाठावे। कैसेतरी।।

इच्छा गं छाटाव्या। पोळ्या अन् लाटाव्या।

वेळाही गाठाव्या। सगळ्यांच्या।।

चढावे बशीत। गर्दीत घुशीत।

रोज या मुशीत। कुटताना।।

धके ते मुद्दाम। नजरा उद्दाम।

गाठण्या मुक्काम। सोस बये।।

उशीर अटल। चुकता लोकल।

जीवही विकल। संभ्रमित।।

लागते टोचणी। भिजते पापणी।

जावे का याक्षणी तान्ह्याकडे।।

मस्टर धोक्यात। लकुला डोक्यात।

आयुष्य ठेक्यात। बसेचिना।।

रोजची तुकार। कामे ती भिकार।

बंद तु पुकार। बुध्दी म्हणे।।

एक तो वीकांत। एरव्ही आकांत।

समय निवांत। मिळेचिना।।

तेव्हाही आराम। असतो हराम।

कामे ती तमाम। उरकावी।।

लावून झापड। शिवावे कापड।

तळावे पापड। निगुतीने।।

कामसू सचिव। सखीही रेखीव।

गृहिणी आजीव। प्रियशिष्या।।

काया रे शिणते। मनही कण्हते।

कुणी का गणते। श्रम माझे।।

नित्याची कहाणी। मनात विराणी।

जनांत गाढाणी। सांगो नये।।

पेचात पडतो। प्रश्नांत बुडतो।

जीव हा कुढतो। वारंवार।।

संक्षिप्त परिचय

नरेंद्र जाधव (१९५३) :

डॉ नरेंद्र जाधव यांचा जन्म २९ मे, १९५३ रोजी मुंबईत झाला. भारतीय रिझर्व बँकेचे प्रधान आर्थिक सल्लागार आणि प्रमुख अर्थतज्ज्ञ म्हणून कार्यकारी संचालकाच्या पदावर काम केले, सध्या फ्लॉरिंग कमिशन ऑफ इंडियाचे सदस्य म्हणून तसेच राष्ट्रीय सल्लागार समितीचे सदस्य म्हणून कार्यरत आहेत.

अर्थशास्त्रावर विपुल लेखन संशोधन, अर्थशास्त्रावर चार ग्रंथ आणि अग्रगण्य जर्नल्समध्ये पंचवीस शोधनिबंध आणि इतर विविध विषयांवर तीस स्फुट लेख आजवर प्रसिध्द.

भारतातील आर्थिक धोरणाच्या संदर्भात गेली काही वर्षे महत्वपूर्ण लेखन, रिझर्व बँकेच्या वतीने आंतरराष्ट्रीय नाणे निधी तसेच मलेशिया, सिंगापूर, आखाती देश, इथियोपिया अशा अनेक ठिकाणी संशोधनकार्य. आमचा बाप आन आम्ही हे आत्मचरित्र प्रसिध्द.

लक्ष्मण माने (१९४९) :

लक्ष्मण माने यांचा जन्म १ जून १९४९ रोजी निरगुडी येथे झाला. उपरांत हे त्यांचे आत्मकथन प्रसिध्द आहे. कैकाडी, भटक्या जमातीत जन्म, भटक्या समाजाच्या विकासासाठी संस्था स्थापन केली. बंद दरवाजा, विमुक्तायन,

पालावरचं जग, उद्ध्वस्त, भटक्यांचं भारुड, इत्यादी पुस्तके प्रसिध्द.

वाय.सी.पवार (१९५३) :

वाय.सी.पवार यांचा धुळे जिल्ह्यातील निरमगुळ या गावी दि.२९ मे १९५३ रोजी जन्म झाला.अत्यंत प्रतिकूल परिस्थितीत शिक्षण घेवून स्वतःचे वेगळे व्यक्तिमत्व निर्माण केले. पोलिस अधिकारी म्हणून महाराष्ट्रात ठिकठिकाणी काम केले. संघर्षांच्या काळात सदसद्विवेक बुध्दीला स्मरून निर्णय घेतले. पोलिसांकडे येणाऱ्या माणसाला न्याय देण्याचा प्रयत्न केला. मी वाय.सी.पवार हे त्यांचे आत्मचरित्र प्रसिध्द आहे.

वासंतिक क्रिकेट स्पॅट देवकर, शिंदे चमकले

पुणे जिल्हा क्रिकेट संघटनेच्या (पीडीसीए) वासंतिक साखळी क्रिकेट स्पॅटने सामन्यात पुणे महापालिका संघाने शिक्रापूर स्पोर्ट्स क्लबचा ७४ धावांनी पराभव केला.

सदर सामन्यामध्ये श्री.देवदत्त देवकरचे, पुणे महानगरपालिका यांनी नाबाद शतक केले. तर श्री. लक्ष्मीकांत शिंदे यांनी पाच बळी घेतले.

संक्षिप्त धावफलक : पुणे मनपा संघ ३ बाद १८० (देवदत्त देवकर

नाबाद १००, किसन बागाडे ५०) वि.वि.शिक्रापूर स्पोर्ट्स क्लब सर्वबाद १०६ (सागर चव्हाण २९, लक्ष्मीकांत शिंदे ५-२५, बाजीराव थोपटे २-२२)

आकाशातला आ आणि ईश्वरातला ई म्हणजेच आई.

आई म्हणजे जन्मदात्री
आपल्या आयुष्याची आनंददात्री
आई म्हणजे माया आई म्हणजे छाया
आई म्हणजे अन्नपूर्णा
तिची थोरवी कोणी ही वर्षा

जगाच्या पाठीवर कुठंही जा. प्रत्येक जण आपल्या आईविषयी भावुक असतो. आईच्या उपकारांचं स्मरण करण्यासाठीचा एक दिवस म्हणजे मातृदिन.

मदर्स डे ची एक कथा आहे. अमेरिकेत ज्युलिया वॉईडो या कवयित्रीनं १९७० मध्ये बोस्टनमध्ये मदर्स डे च्या सुट्टीबद्दल आग्रह धरला. वेस्ट व्हर्जिनियामध्ये तिच्या मुलीनं अंनजाविस हिनं आपल्या आईच्या मृत्यूनंतर मदर्स डे च्या सुट्टीचा पाठपुरावा केला आणि अमेरिकेचे तत्कालीन पंतप्रधान बुडो विल्सन यांनी मदर्स डे सेलिब्रेशनचा ठराव मंजुर केला. तो दिवस म्हणजे ८ मे १९१४,

महिण्यातील दुसरा रविवार होय. तेंव्हापासून मदर्स डे साजरा करण्याची प्रथा जागभर सुरू झाली.

आई होणं सोपं आहे. पण आईपण निभावणंही महाकर्म कठीण गोष्ट आहे. आजी, आई आणि नात या तीन पिढ्या पाहिल्या तर आजी सुखी होते. कारण ती घरीच असे. कालांतराने अर्थाजर्नासाठी व कुटुंबाला सर्व सुख मिळण्याच्या दृष्टीने आई कामानिमित्त बाहेर पडायला लागली. सकाळची तारेवरची कसरत काही कुणाला चुकत नाही. यजमानांचा, मुलांचा, स्वतःचा डबा घेवून ऑफिसला जाणे व संध्याकाळी घरी येतानाच दुसऱ्या दिवशीच्या तयारीचा विचार करून घरा गाठायचे. त्यात मुलांचा अभ्यास, मुलांना वाईट संगत तर लागणार नाही, त्यांचे मित्र मैत्रिणी कसे आहेत, एकीकडे गृहिणीपद दुसरीकडे करिअर, नोकरी. या ओढाताणीत सापडलेल्या आईची घरातील व घराबाहेर दुहेरी लढत वेगवेगळ्या टप्यांवर वेगवेगळ्या

गोष्टींना सामोरं जाताना दमछाक करत आहे.

आजच्या आईची वेषभूषाही बदललेली आहे. आजीच्या नउवारीची जागा आईच्या पाचवारीची जागा आता सलवार खमीसनं घेतली आहे. हे पहाताना मुलगी व आई यातला फरकच कळत नाही. काळ

सौ. सुचेता महाबळेश्वरकर सल्लागार (कामगार) कार्यालय

बदललाय. सुधारणा झाल्या आहेत. स्पर्धेमध्ये टिकण्यासाठी मुलांना शिकवण्याचा अट्टाहास. वेळप्रसंगी मुलांना शाब्दिक व शारीरिक मार देणे, धमक्या देणे, समंजसपणा न दाखवणं असे वर्तन आजच्या आईकडून सातत्यानं घडताना दिसतं. आपल्या भविष्याची गुंतवणूक म्हणून आपण मुलं जन्माला घातलेली नाहीत. हे नेहमीच लक्षात ठेवून आईपण निभावायला हवं. आईपण निभावताना घरातलं वातावरण

शांत, प्रसन्न ठेवण्यात आईचा पुढाकार हवा. आई जर चिडचिडी, अप्रसन्न असेल तर सारं घरच अस्वस्थ होवून जातं. आईचं पुरेसं प्रेम मिळालं नाही म्हणून बिघडणाऱ्या मुलांचं प्रमाण जास्त आहे. मात्र यावर विचार कोण करणार. आई मुलाचं नातं टिकवून ठेवण्यासाठी ममता, सामंजस्य, संयम ही त्रिसूत्री आधी आईनं अंगी बाणली तर ती पुढं मुलांमध्ये झिरपते. यावरून साने गुरुजींच्या खालील ओळी आठवतात. आई म्हणोनि कोणी, आईस हाक मारी ती हाक येता कानी, मज दुःख होई भारी

या ओळी वाचून मला माझ्या आईची आठवण आल्यावाचून राहत नाही. आज ती जावून २७ वर्षे झाली. तरी ती अजूनही माझ्या आतीभवतीच आहे असं वाटतय. माझे लग्न आई गेल्यावर झाले. माहेरी आल्यावर कोडकौतुक करायला आई नव्हती. आईची जागा कोणीच घेवू शकत नाही. तिने केलेले संस्कार आम्हाला चांगलं घडवतानाची धडपड

यामुळे मी माझ्या मुलीवरही चांगले संस्कार केले आहेत. मुलगी जेव्हा माहेरपणाला येते तेंव्हा मलाही आईची तीव्रतेने आठवण आल्याशिवाय राहात नाही. माझी आई माझी जवळची अशी मैत्रीणच होती. म्हणूनच खालील ओळी समर्पकच आहेत :

स्वामी तिन्ही जगाचा आईविना भिकारी
आईची महती आपल्या भारतीय संस्कृतीत खूप मोठी आहे. तिचे महत्व शब्दांकित करायचे झाले तर आकाशाचा कागद आणि समुद्राची शाई केली तरी शब्दांकित करणे शक्य होणार नाही. या ठिकाणी समारोप करताना प्रा.फ.मु.शिंदे सरांच्या आई कवितेतील ओळी आठवतात त्या अशा आई असते जन्माची शिदोरी सरतही नाही अन् उरतही नाही आता नसते तेंव्हा घरातल्या घरात गलबलेलेलं गाव असतं घरातला हा आईरुपी आधारस्तंभ आनंदी, हसरा, समाधानी राहो याच मातृदिनानिमित्त शुभेच्छा.

कल्याणवार्ता

मे, २०१४

प्रकाशक तथा अध्यक्ष
कामगार कल्याण निधी
मा. आयुक्त,
पुणे महापालिका
संपादक
मा.सल्लागार (कामगार)
कार्यकारी संपादक
कामगार कल्याण अधिकारी
सहाय्यक
सौ. ज्योती अ.भोसले
मुद्रक
जयंत पवार
व्यवस्थापक,
मुद्रणमहर्षि मामाराव दाते
मुद्रणालय, मनपा, पुणे.
प्रकाशन स्थळ
पुणे महापालिका
शिवाजीनगर,
पुणे ४११ ००५
या अंकात प्रसिध्द झालेल्या
मतांशी प्रकाशक, संपादक,
कार्यकारी संपादक व पुणे
महापालिका
सहमत असतीलच असे नाही.
संपर्क

सल्लागार (कामगार)
कार्यालय,
पुणे महानगरपालिका.
दूरध्वनी क्र. २५५० १२५१/
१२५३/१२५५
ईमेल आयडी
shiva.ji.daunolkar
@punecorporation.org

मानवी संस्कृतीचा इतिहास पाहता असं दिसून येतं की, मानुषयक कालखंडात प्रथमच माणूस म्हणून जगाच्या पाठीवर वावरणाऱ्या मानवानामनांत कोणतेच भेद नव्हते. स्त्रीपुरुषांमधील शारीरिक भेद सोडल्यास त्यांच्यातही स्त्रीपुरुष असमानता नव्हती.

पण पुढे मानवी टोळ्यांमध्ये संपत्ती आणि संतती यांच्या मालकी हक्काच्या संघर्षातून कुटुंब संस्थेचा जन्म झाला. कुटुंब संस्थेच्या उदय आणि विकासाबरोबरच कुटुंबातील स्त्रीच्या व्यक्ती म्हणून असलेल्या मूल्यांचा न्हास सुरू झाला.

शिंकार वा अर्थाजर्नासाठी बाहेर पडणाऱ्या पुरुषांच्या पराक्रमाला दाहीदिशा मोकळ्या मिळाल्या. याउलट बालसंगोपन आणि घरकामांत गुंतलेली स्त्री दिवसेंदिवस घराच्या चौकटीत बंदिस्त होत गेली. या बंधनांत व्यक्ती म्हणून तिच्यात असलेल्या शक्तीची जाणच ती हरवून बसली. असं हरवलेलं परावलंबी जीवन जगता जगता ती व्यक्तीची वस्तू कधी झाली हे तिचं तिलाच कळलं नाही. या कामात सिंहाचा वाटा उचलला तो या सुभाषितांनं :

पति रक्षती कौमार्ये, पती रक्षती यौवने
पुत्रं रक्षती वार्धक्ये। -- वगैरे वगैरे
मध्ययुगीन काळात स्त्रीच्या रक्षणाची परिस्थिती निर्माण झाली. याला कारण त्या काळाच्या लढाया आणि आक्रमणे. लढायांतील लुटीबरोबरच सैन्यबळावर स्त्रीही लुटून नेली जावू लागली. या काळात स्त्री-हरण हे

स्त्री ही अबला नव्हेच

पराक्रमी पुरुषाचे लक्षण मानले जावू लागले. याच कारणांमुळे स्त्रीला जास्तीत जास्त संरक्षण देवण्याचेही निरनिराळे मार्ग अवलंबिले जावू लागले. बुरखा पध्दती हा त्यातलाच एक प्रकार आहे. आपल्याकडे रक्षाबंधनासारख्या सणात बहिणीच्या रक्षणाची जबाबदारी भाउ स्विकारतो.

स्त्रीहरणातून स्त्री पवित्राच्या मूल्यांचा प्रश्न मुळ धरू लागला. स्त्री पवित्राच्या आणि संरक्षणाच्या कल्पनेतूनच विधवा स्त्रीचे दहन (सतीची चाल) किंवा केशवपन यांसारख्या क्रूर रूढी निर्माण झाल्या. लग्न म्हणजे स्त्रीने एका संरक्षण छत्राखालून दुसऱ्या संरक्षण छत्रात जाणे असाच अर्थ होवून बसला. स्त्रीच्या कुठल्याही कृतीला पित्याची, पतीची किंवा पुत्राची परवानगी आवश्यक झाली. मुलीचे लग्न हे आपल्या सांपत्तिक स्थितीचे मूल्यांकन होवून बसले.

आज इतक्या बदललेल्या स्थितीतसुद्धा हुंडाबळीपेक्षा स्त्रीगर्भनिर्मूलन बरे अशी स्थिती सामान्यजनांची आहे.

अनेक कुटुंबांमधून स्त्रीला बोन्सायसारखे वाढविले जाते. बोन्साय पिता रक्षती कौमार्ये, पती रक्षती यौवने पुत्रं रक्षती वार्धक्ये। -- वगैरे वगैरे मध्ययुगीन काळात स्त्रीच्या रक्षणाची परिस्थिती निर्माण झाली. याला कारण त्या काळाच्या लढाया आणि आक्रमणे. लढायांतील लुटीबरोबरच सैन्यबळावर स्त्रीही लुटून नेली जावू लागली. या काळात स्त्री-हरण हे

केला जातो. परंतु एक व्यक्ती म्हणून तिच्या व्यक्तिमत्त्वाची निकोप वाढ होवू दिली जात नाही. याला कारण आणि समर्थन अनेक प्रकारचे असले तरी स्त्रीच्या निकोप वाढीला, व्यक्तिमत्त्व विकासाला खीळ बसविली जाते. याचे मुख्य कारण तिचे सुकानू त्यांच्या हाती राहणार नाहीत ही त्यामागची भीती. स्त्री ही खुरटविली गेलेली, दबलेली म्हणूनच समाजातील निरनिराळ्या थरांत अशी दबलेली स्त्री आपल्याला अबला भासते. ज्या स्त्रियांची निकोप वाढ झाली त्या त्या स्त्रिया समाजात स्वतंत्र व्यक्ती म्हणून महत्व पावल्या.

राणी लक्ष्मीबाई, अहिल्याबाई होळकर, चांदबिबी या पराक्रमी स्त्रिया पराक्रम गाजवू शकल्या, ते त्यांना त्यांच्या लहानपणीच आवश्यक शिक्षण आणि वातावरण मिळालं म्हणून.

पंडिता रमाबाई, सावित्रीबाई फुले या स्त्रियांनी मोठेपणी ज्ञान मिळविले, त्याचबरोबर स्वतंत्रपणे स्वतः विचार केला, म्हणूनच त्या त्यांच्याभावती सामाजिक चौकट झुगारू शकल्या.

समाजाच्या ज्या स्तरात परिवर्तन झालं त्या त्या स्तरातून स्त्रिया भ्रारभर पुढे आल्या. इंदिरा गांधी, मागरेट थॅचर, बेनझीर भुटो यांसारख्या स्त्रियांनी अतिउच्च पदे भूषविली.

वालेन्तिना तेरीशकोवा, शास्त्रज्ञ मादाम क्यूरी यांसारख्या महान स्त्रियांनी विशेष कामगिरी करून दाखविली आहे. पायलटची जोखमीची कामेही

आजकल स्त्रिया करतात.

पोलिस ऑफिसर किरण बेदी, न्यायमूर्ती सुजाता मनोहर, श्रेष्ठ दिग्दर्शिका सई परांजपे, दिग्दर्शिका आणि कलावंत विजया मेहता, संत मद्र तेरेसा या स्त्रिया आपापल्या क्षेत्रात किती महान आहेत.

इंग्लिश खाडी पोहून जाणारी आरती प्रधान, भारताची धावपटू पी.टी.उषा, जागतिक किर्तीची कसरतपटू नादिया कौमेन्सी या मुलींना पुढे येण्यास वेळीच वाव मिळाला. म्हणून त्या आपलं कौशल्य, कसब जगाला दाखवू शकल्या.

तळागाळातील स्त्रियांचे कष्ट आणि त्यांचा खंबीरपणा पाहता, त्यांना कोणी अबला म्हणणारच नाही.

सामान्यपणे कुठल्याही व्यक्तीला जीवनात काही गाठण्यासाठी, पुढे येण्यासाठी शिक्षण व संधीची आवश्यकता असते. पण ही संधी दिली गेलीच नाही तर ती व्यक्ती वा तो समाज मागे पडतो. आज ग्रामीण स्त्री शहरी स्त्रीपेक्षा खूप मागे दिसते. याला कारण तिला पुढे येण्याची संधीच मिळत नाही आणि ही जाण येण्यासाठी लागणारे किमान शिक्षणही तिला नसल्यामुळे तिचं वैचारिक प्रबोधन सुरूच होत नाही.

शहरांमधून शाळा कॉलेजांतून शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांमध्ये, विद्यार्थीनी कुठेही कमी पडत नाहीत. निरनिराळ्या स्पर्धा परीक्षांमध्येसुद्धा त्या मुलांच्या बरोबरीने चमकताना दिसतात. या सर्व चिंतनातूनच स्त्री ही अबला नव्हेच, हेच सिध्द होतं.